

1. [P]oddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza kompetencji sądu państwowego w sposób definitywny. Postępowanie przed sądem polubownym stanowi jedynie pewien fragment całego systemu ochrony interesów uprawnionego.

2. [N]ie do obrony jest stanowisko, że postępowanie przed sądem państwowym, wszczęte złożeniem wniosku o zabezpieczenie roszczenia, które będzie dochodzone przed sądem polubownym, staje się samodzielną sprawą w rozumieniu art. 392 § 1 k.p.c. Postępowanie takie pozostaje nadal postępowaniem, w którym rozstrzygana jest jedynie pewna kwestia incydentalna. Wydane orzeczenie nie kończy postępowania „w sprawie”, mimo że kończy postępowanie wszczęte wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia. Orzeczeniem kończącym sprawę jako pewną całość poddaną osądowi stanowić będzie dopiero wyrok sądu polubownego. Zarządzenie tymczasowe wydane przez sąd państwowy, a dotyczące zabezpieczenia roszczenia, pozostaje orzeczeniem rozstrzygającym jedynie kwestię incydentalną.

Postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 14 lipca 1998 r.

III CKN 548/98

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN H. Ciepla (przewodniczący)

SSN M. Sychowicz

SSN E. Skowrońska - Bocian (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 lipca 1998 r. sprawy z wniosku wierzycieli: P. P. E. Fund I Spółka Komandytowa, P. P. E. Fund II Spółka Komandytowa, Skarbu Państwa – Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej i Polskiego Banku Rozwoju S.A. w Warszawie przeciwko dłużnikowi „G. T.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością o zabezpieczenie roszczenia na skutek kasacji powodów od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 1997 r., postanawia: odrzucić kasację.

Uzasadnienie

Grupa wierzycieli, składająca się z P. P. E. Fund I spółka komandytowa, P. P. E. Fund II spółka komandytowa, Skarbu Państwa - Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Polskiego Banku Rozwoju S.A., wystąpiła z wnioskiem o wydanie zarządzenia tymczasowego dla zabezpieczenia przyszłego powództwa o wyłączenie ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością B. K. G. wspólnika w osobie G. T. Spółka z o.o. (dłużnika). Wierzyciele wnosili o zawieszenie wspólnika G. T. Sp. z o.o. w wykonywaniu jego praw członkowskich w spółce B. K. G. oraz o określenie wierzycielom terminu do wytoczenia powództwa.

Postanowieniem z 3 czerwca 1997 r. Sąd Wojewódzki oddalił wniosek wskazując, że w sprawie brak jest okoliczności, które wymagałyby zastosowanie tak drastycznego środka, jak zawieszenie wspólnika w wykonywaniu jego praw członkowskich.

Zażalenie wierzycieli oddalone zostało postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 1997 r. Kasacja wnioskodawców oparta została na obu podstawach z art. 393¹ kpc. Zawiera zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 236 i 282 kh oraz naruszenia przepisów postępowania mającego znaczny wpływ na wynik sprawy, tj. naruszenia art. 730 § 1 kpc.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie podnosi się w uzasadnieniu kasacji, że podstawowym zagadnieniem w rozpoznawanej sprawie jest kwestia dopuszczalności kasacji od rozstrzygnięcia w przedmiocie zabezpieczenia powództwa. Należy zatem rozpocząć od jej przesądzenia.

Kodeks postępowania cywilnego w art. 392 § 2 wskazuje, że kasacja służy od orzeczeń wydawanych przez sąd drugiej instancji i kończących postępowanie w sprawie. Przez postanowienia kończące postępowanie „w sprawie” rozumie się postanowienia kończące postępowanie jako całość. Będą to zatem postanowienia zawierające rozstrzygnięcie merytoryczne lub postanowienia, w których sąd orzeka o całości postępowania, a nie jest możliwe merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy (np. umorzenie postępowania). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zawarte w art. 392 § 1 kpc określenie „w sprawie” świadczy o zamiarze ustawodawcy zacieśnienia kręgu postanowień zaskarżalnych kasacją do orzeczeń kończących postępowanie jako pewną całość

poddaną osądowi (por. np. postanowienie SN z 14 listopada 1996 r. I CKN 7/96, OSNC 1997, nr 3, poz. 31).

Utrwalone jest także stanowisko, zarówno orzecznictwa, jak i doktryny, zgodnie z którym od zarządzeń tymczasowych kasacja nie przysługuje, gdyż nie są to orzeczenia „kończące postępowanie w sprawie” (por. postanowienia SN z 3 października 1997 r. I CZ 104/97 oraz z 8 kwietnia 1997 r. I CZ 22/97). Jednocześnie przyjmuje się także, że kasacja nie przysługuje od postanowień wydanych na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. Nr 24, poz. 83), gdyż postanowienia te rozstrzygają pewne kwestie incydentalne. Bez znaczenia pozostaje okoliczność, że postanowienie wydane przed wytoczeniem powództwa kończy postępowanie. Wydane postanowienie pozostaje bowiem orzeczeniem rozstrzygającym jedynie określoną kwestię incydentalną (por. postanowienia SN z 9 września 1997 r. I CZ 95/97 oraz z 3 października 1997 r. I CZ 129/97; z 10 lutego 1998 r. II CKN 549/97).

Tego utrwalonego stanowiska nie podważa skarżący wskazując jedynie, że w rozpoznawanej sprawie istnieje sytuacja wyjątkowa. W umowie spółki znajduje się bowiem postanowienie, zgodnie z którym spory wynikające z tej umowy poddane zostają sądowi polubownemu. Postępowanie o zabezpieczenie powództwa staje się w tej sytuacji jedynym, które toczy się przed sądem powszechnym. Zdaniem skarżącego należy w tych okolicznościach uznać, że postępowanie o zabezpieczenie powództwa staje się samodzielną sprawą w rozumieniu art. 392 § 1 kpc i wyjątkowo dopuścić możliwość zaskarżenia kasacją. Skarżący powołuje się przy tym na stanowisko wyrażone w doktrynie oraz na orzec. SN z 18 lutego 1993 r. I CRN 6/93 (OSNCP 1993, nr 11, poz. 204) które dotyczyło możliwości wniesienia rewizji nadzwyczajnej.

Odnosząc się do tych twierdzeń należy przede wszystkim zauważyć, że prezentowany w doktrynie i powołanym orzeczeniu Sądu Najwyższego pogląd dopuszczający wyjątkowo kasację, a poprzednio rewizję nadzwyczajną, od zarządzenia tymczasowego został wyrażony w odniesieniu do sytuacji, w której brak było jurysdykcji krajowej, a postępowanie przed sądem polskim ograniczało się do rozpoznania wniosku o zabezpieczenie roszczenia i wydania zarządzenia tymczasowego. Nie kwestionując merytorycznej poprawności takiego stanowiska należy jednak zauważyć, że w rozpoznawanej sprawie występują okoliczności odmienne.

Zawarcie w umowie zapisu na sąd polubowny oznacza, że dopóki strony łączą taką umowę nie można żądać rozpoznania sprawy przez sąd państwowy (art. 697 § 2 kpc). Gdyby jedna ze stron wystąpiła z takim żądaniem, druga strona może podnieść zarzut istnienia zapisu na sąd polubowny, co prowadzi do odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 4 w zw. z art. 202 kpc). Niepodniesienie tego zarzutu przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy powoduje, że sąd państwowy staje się kompetentny do rozpoznania sporu.

Możliwe jest zabezpieczenie przez sąd państwowy roszczenia, którego można dochodzić przed sądem polubownym (art. 730 § 1 zd. 1 kpc). Wyrok sądu polubownego lub ugoda zawarta przed tym sądem jest tytułem egzekucyjnym (art. 777 pkt 2 kpc), który - po nadaniu mu klauzuli wykonalności - staje się tytułem wykonawczym będącym postawą egzekucji (art. 776 kpc w zw. z art. 781 § 4 kpc). Ponadto, w określonych ustawą okolicznościach, strona może żądać uchylecia przez sąd państwowy wyroku sądu polubownego (art. 712 i n. kpc).

Istniejące uregulowania prowadzą do wniosku, że **poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza kompetencji sądu państwowego w sposób definitywny. Postępowanie przed sądem polubownym stanowi jedynie pewien fragment całego systemu ochrony interesów uprawnionego.** W tej sytuacji **nie do obrony jest stanowisko, że postępowanie przed sądem państwowym wszczęte złożeniem wniosku o zabezpieczenie roszczenia, które będzie dochodzone przed sądem polubownym, staje się samodzielną sprawą w rozumieniu art. 392 § 1 kpc. Postępowanie takie pozostaje nadal postępowaniem, w którym rozstrzygana jest jedynie pewna kwestia incydentalna. Wydane orzeczenie nie kończy postępowania „w sprawie”, mimo że kończy postępowanie wszczęte wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia. Orzeczeniem kończącym sprawę jako pewną całość poddaną osądowi stanowić będzie dopiero wyrok sądu polubownego. Zarządzenie tymczasowe wydane przez sąd państwowy, a dotyczące zabezpieczenia roszczenia, pozostaje orzeczeniem rozstrzygającym jedynie kwestię incydentalną.**

Z powyższych względów kasacja wnioskodawców podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 393⁸ § 1 w zw. z art. 392 § 1 kpc).

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego